

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

Свідоцтво
про державну
реєстрацію
серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ

Засновано
в 2001 році

Передплатний індекс
23823

**ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЧАСОПИС
3 (66) '2017**

Засновники

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Редакційна колегія журналу «Вища освіта України» Головні співредактори

Віктор АНДРУЩЕНКО,

доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Володимир ЛУГОВИЙ

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, перший віце-президент НАПН України (перший заступник головного редактора)

Редакційна колегія

Меланія АСТВАЦАТРЯН

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов Вірменського державного педагогічного університету ім. Хачатура Абовяна (Вірменія)

Віль БАКІРОВ

доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, ректор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

Володимир БОНДАР

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, декан факультету педагогіки та психології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Леонід ГУБЕРСЬКИЙ

доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, ректор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Микола ЄВТУХ

доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, академік-секретар відділення вищої освіти НАПН України

Ірина ЗАРУБІНСЬКА

доктор педагогічних наук, професор Національного авіаційного університету

Світлана КАЛАШНИКОВА

доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту вищої освіти НАПН України

Беата КОСОВА

доктор філософії, професор Університету Матея Бела (Словацька Республіка)

Наталія КОЧУБЕЙ

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (заступник головного редактора)

Ян КРАСИЦЬКИЙ

доктор габілітований, професор Інституту філософії факультету суспільних наук Вроцлавського університету (Польща)

Василь КРЕМЕНЬ

доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, президент НАПН України

Серап КУРБАНОГЛУ

професор, декан факультету педагогічного менеджменту Університету Хаджеттепе (Туреччина)

Сергій КУРБАТОВ

доктор філософських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України

Наталія МОЗГОВА

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Володимир РЯБЧЕНКО

доктор філософських наук, старший науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України

Володимир СЕРГІЄНКО

доктор педагогічних наук, професор, декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

Петро СТАВИНСЬКИЙ

доктор габілітований, професор Педагогічного університету імені Комісії Народної освіти у Кракові (Польща)

Ірина СТЕПАНЕНКО

доктор філософських наук, професор, завідувач відділу інтернаціоналізації вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України

Жаннета ТАЛАНОВА

доктор педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник, завідувач відділу політики та врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України

Ольга ЯРОШЕНКО

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України

Адреса редакції:

01014, м. Київ-14, вул. Бастіонна, 9.
Інститут вищої освіти НАПН України
Тел.: +38-044-286-68-04/286-63-68

Матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою: wou@ukr.net
сайт журналу: www.wou.npu.edu.ua

Схвалено рішенням вченої ради НПУ ім. М. П. Драгоманова,
протокол № 1 від 06.09.2017.

© «Вища освіта України», 2017

© «Педагогічна преса», 2017

© Інститут вищої освіти НАПН України, 2017

ЗМІСТ

ВІТАЄМО З ЮВІЛЕЄМ!

Сергій КУРБАТОВ «Без коректур»: до 70-річчя Василя Кременя.....	5
--	---

СТОРИНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Віктор АНДРУЩЕНКО Освіта без насильства.....	7
---	---

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Оксана ЗАХАРОВА, Жанна ГОНЧАРОВА Тимчасово переміщені ВНЗ: основні проблеми та першочергові напрями їх розв'язання	13
--	----

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ: ПОШУК ПРІОРИТЕТІВ

Людмила ГОРБУНОВА Теорія трансформативного навчання дорослих: еволюція концептів і методологій	23
---	----

Інна КНИШ Класична освітня парадигма: суб'єкт-суб'єктні відносини	35
--	----

Сергій КАПУСТІН Поняття світогляду в сучасному філософсько-педагогічному дискурсі.....	43
---	----

НОВІТНЯ НАУКА ТА СУЧАСНА ОСВІТА

Світлана ШУДЛО, Оксана ЗАБОЛОТНА Трансформаційний потенціал емпіричних досліджень для вищої освіти: міф чи реальність?	50
--	----

ЧАС РЕФОРМ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Вільям КОВАЛЕНКО Розумні технології у сфері вищої фахової освіти: теоретико-методологічні та методико-технологічні основи	57
---	----

Ольга ГОНЧАРОВА Природа педагогічного таланту в аспекті постнекласики та мислення у складності.....	64
--	----

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ

Іван СИЛАДІЙ Основні фактори формування демократичних цінностей студентської молоді	76
--	----

ІНФОРМАЦІЯ. РЕЦЕНЗІЇ. ПОВІДОМЛЕННЯ

Марія НЕСТЕРОВА

Практичні аспекти застосування когнітивних технологій в освіті	84
Реферативний обзор статей номера.....	86
Abstracting Review of Journal Articles.....	90
Contents.....	94
До уваги авторів.....	95

**Журнал «Вища освіта України»
згідно з постановою Президії ВАК України
від 10 травня 2017 р. № 693 внесено до Переліку видань,
де можуть друкуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата
філософських наук**

Оксана ЗАХАРОВА

доктор економічних наук, професор,
Черкаський державний технологічний
університет

Жанна ГОНЧАРОВА

помічник ректора,
«Донецький національний технічний
університет» (м. Покровськ)

Ключові слова: ВНЗ тимчасово переміщених, проблеми, державне регулювання, шляхи розв'язання, результативність діяльності.

Обґрунтовано проблеми у сфері діяльності тимчасово переміщених ВНЗ із зони антитерористичної операції. Розроблено необхідні заходи щодо розв'язання виокремлених проблем переміщених ВНЗ. Спрогнозовано можливі сценарії результативності вступної кампанії 2017–2018 н. р. для переміщених ВНЗ (на прикладі ДВНЗ «ДонНТУ») за умови вчасної реалізації запропонованих заходів.

УДК 331.556

**ТИМЧАСОВО
ПЕРЕМІЩЕНІ
ВНЗ: ОСНОВНІ
ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРШОЧЕРГОВІ
НАПРЯМИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

© Захарова О., Гончарова Ж., 2017

Постановка проблеми. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07. 11. 2014 р. № 595 «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства», профільні міністерства були зобов'язані до 01.12.2014 р. перемістити бюджетні установи в населені пункти, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі [13]. У результаті вісімнадцять ВНЗ прийняли рішення тимчасово здійснювати свою діяльність на території, що контролюється українською владою, а це три з половиною тис. науково-педагогічних працівників та майже сорок тис. студентів. Таке рішення для ВНЗ було пов'язано з необхідністю фізичного переміщення потужностей, персоналу, студентів та навчального процесу, а тому супроводжувалося значною кількістю часто непередбачуваних труднощів і проблем, від успішного розв'язання яких залежала подальша доля та перспективи виживання кожного вишу. Щодо цього протягом двох останніх років

політики й аналітики від освіти висловлювали різні погляди та прогнози. Водночас всі спроби української влади щодо оперативного подолання наявних проблем у перемішених із тимчасово окупованих територій ВНЗ поки що не принесли помітних результатів. При цьому проблеми, із якими стикаються означені ВНЗ, є неоднорідними і пов'язаними з такими складовими їх діяльності, як кадровий склад; оплата праці і виплата стипендій; забезпечення відповідними приміщеннями для здійснення навчального процесу та проживання студентів і викладачів; матеріально-технічне і організаційне забезпечення навчального процесу; відповідність ліцензійним вимогам тощо. З метою підвищення ступеня нормативно-правової захищеності перемішених вишів мають бути на державному рівні запропоновані конкретні заходи щодо стабілізації ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема тимчасового переміщення ВНЗ та подальшого регулювання його діяльності на новому місці виникла в Україні тільки три роки тому, а отже, її теоретико-методологічне дослідження ще не набуло масштабного поширення, що ще більше загострює актуальність обраної проблематики. Проте як з наукової, так і з економіко-правової позиції ця проблема сьогодні здебільшого цікавить тільки тих науковців, кого вона торкнулася безпосередньо. Так, Г. Александрова й С. Крукович висвітлюють проблемні питання фінансового забезпечення діяльності перемішених державних ВНЗ [1]. Е. Грішин та А. Вихрущ досліджують психолого-педагогічні особливості адаптації молоді тимчасово окупованих територій [2]. Р. Додонов характеризує феномен перемішених вишів в українській освіті з філософського погляду [4]. Водночас робити, присвячених комплексному визначенню проблем тимчасово перемішених ВНЗ та обґрунтуванню конкретних напрямів їх розв'язання в Україні, немає, що й обумовило актуальність даного дослідження.

Мета статті – обґрунтування основних проблем, із якими щодня стикаються тимчасово переміщені ВНЗ, та визначення першочергових напрямів їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу. Рішення про зміну місця проживання навіть для однієї людини або родини за нормальних умов є досить складним із морально-психологічної, фізичної, організаційної, економічної та матеріальної точок зору. Воно довго виношується, обговорюється, планується і лише потім зважено реалізовується на практиці. При цьому необхідно в нетривалий час знайти гідне житло, працевлаштуватися, розв'язати побутові проблеми, відновити соціальний захист, набути нові контакти тощо. Якщо ж усе це необхідно робити раптово й вимушено через загрозу втрати життя і майна, то напруженість моменту зростає у рази.

Переміщення ВНЗ, навіть тимчасове, є значно більш складним процесом, оскільки пов'язане з необхідністю одночасного й швидкого переведення викладацького складу, студентів і всього необхідного для подальшої роботи майна на підконтрольну територію. При цьому виникала необхідність у паралельному забезпеченні двох процесів – по-перше, організація безпосередньої процедури евакуації вишу, а по-друге, швидке відновлення навчального процесу на новому місці. Ускладнювалась ситуація ще й тим, що реалізовувати на практиці ці процеси довелося у переважній більшості перемішених вишів новій адміністрації, яку тимчасово було призначено МОН України.

Стосовно людської складової остаточне рішення про виїзд з окупованої території самостійно приймали і викладачі, і студенти, керуючись власними переконаннями, родинними обставинами та фінансовим станом. З матеріальною складовою виникли значно більші проблеми, тому що переміщені ВНЗ втратили майже все: приміщення, архів і поточну документацію, фонди бібліотек, комп'ютерні класи, унікальне лабораторне устаткування тощо. Основни-

ми причинами такої втрати були: відсутність рішучих дій та конкретних ефективних управлінських рішень щодо організованого переміщення з боку державних органів влади та нового керівництва вишу, захоплення будівель бойовиками, протидія з боку професорсько-викладацького та адміністративного персоналу, що залишився на тимчасово окупованій території.

На момент запровадження у 2014 р. на державному рівні антитерористичної операції нормативно-правові акти у сфері регулювання діяльності закладів вищої освіти в Україні не були адаптовані до реальної ситуації, що сталася на сході країни. Жодним діючим документом не було передбачено механізм розв'язання більшості проблем, із якими стикнулися тимчасово переміщені ВНЗ. Лише через два роки з моменту їх переміщення 03.11.2016 р. Верховною Радою України було прийнято та 25.11.2016 р. Президентом підписано Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності вищих навчальних закладів, наукових установ, які були переміщені з тимчасово окупованої території та з населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження» [6]. Дія Закону поширюється на значне коло питань, проте регулює не всі проблеми в діяльності переміщеного ВНЗ.

Детальне вивчення досвіду трьох років роботи переміщених ВНЗ в Україні дозволило сформулювати низку проблем різного рівня:

- відсутність нормативної регламентації взаємовідносин переміщених ВНЗ з обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування місць розташування та постійної дислокації;

- неможливість встановлення факту навчання та перебування у трудових відносинах з університетом через відсутність доступу до архівних документів; неможливість видачі дублікатів документів про освіту;

- складність отримання житлових субсидій для внутрішньо переміщених осіб та узагальнений підхід у питаннях оплати гуртожитків за умови їх наявності;

- неможливість реалізації права викладачів та студентів на житло в контексті Закону України «Про житловий фонд соціального призначення»;

- складність відновлення матеріально-технічної бази переміщених ВНЗ, необхідність спрощення процедури передачі на баланс (оренда, господарське відання, оперативне управління) основних засобів для організації належного освітнього процесу;

- недосконалість процедур проведення вступних кампаній для абітурієнтів, які залишилися на тимчасово окупованих територіях;

- складність дотримання ВНЗ нормативів навантаження за різних причин;

- обмеженість можливостей отримання додаткового заробітку для студентів переміщених ВНЗ;

- висока психологічна напруженість у студентському середовищі та серед викладачів через розуміння відсутності перспектив повернення найближчим часом до власних осель;

- правові колізії існування переміщених ВНЗ та ін.

Розв'язання більшості з наявних проблем вимагає створення відповідної законодавчої бази, яка і досі в Україні є відсутньою. Тому з метою стабілізації діяльності ВНЗ, які є тимчасово переміщеними з території проведення антитерористичної операції, особливої актуальності набуває правове регулювання їх діяльності та питання повернення ВНЗ після завершення антитерористичної операції (табл. 1). Запропоновані зміни до нормативно-правових актів спрямовані на удосконалення правового регулювання діяльності тимчасово переміщених ВНЗ і мають бути першочергово розглянутими та прийнятими.

Система законодавства про вищу освіту України побудована таким чином, що будь-які чинники ефективного функціо-

Систематизація проблем переміщених ВНЗ та пропозиції щодо їх розв'язання

Проблема/ завдання	Нормативно-правові акти, які спрямовані на врегулювання	Пропозиції та примітки
Сертифікація діяльності	[6, ч. 1, ст. 2]	Дія акредитаційних сертифікатів продовжується на період проведення антитерористичної операції, але не більш як на п'ять років з дня закінчення терміну. Визначити процедуру та умови продовження дії сертифікатів для переміщених ВНЗ
Штатний розпис, норми чисельності науково-педагогічних працівників	[6, ч. 1, ст. 2]	Нормативи чисельності осіб, які навчаються, на одну посаду науково-педагогічного працівника у тимчасово переміщених ВНЗ встановлені з коефіцієнтом 0,8 від установлених норм
	[14]	Внесення змін щодо встановлення коефіцієнта 0,8 від установлених норм для тимчасово переміщених ВНЗ
	[15]	Встановити право керівника переміщених ВНЗ самостійно затверджувати штатний розпис
Кадрова політика	[6, ч. 2, ст. 3], [8, ч. 6, ст. 5]	Працівники тимчасово переміщених ВНЗ, які протягом двох місяців з дня опублікування наказу МОН не приступили до виконання своїх обов'язків за новим місцезнаходженням ВНЗ, вважаються такими, що відмовилися від переведення на роботу в іншу місцевість, із застосуванням наслідків, передбачених п. 6 ч. 1 ст. 36 КЗпП. Розробити механізм щодо стимулювання повернення до переміщених ВНЗ науково-педагогічних кадрів, які працевлаштувалися в інших ВНЗ України
Архівна документація	[6, ч. 2, ст. 3], [8, ч. 7, ст. 5]	Тимчасово переміщеним ВНЗ, архівні документи яких залишилися на окупованих територіях, дозволяється видача довідок про підтвердження трудового стажу та відомостей про періоди навчання на підставі дипломів, посвідчень, свідоцтв, довідок та інших документів, які можуть свідчити про існування таких відносин. Узгодити порядок погодження та видачі таких довідок
Майно, матеріально-технічна база	[6, ч. 2, ст. 3]	Використовують передане майно на праві господарського відання для участі у цивільних відносинах, у тому числі для ведення фінансово-господарської діяльності
	[8, ч. 3, ст. 5]	Встановити строки та механізм повернення на споконвічні території для кожного ВНЗ з урахуванням чисельності студентів та співробітників, загальної балансової вартості майна
	[8, ч. 4, 5, ст. 5]	Розробити спрощену процедуру передачі обладнання, матеріалів та інших ресурсів, необхідних для забезпечення наукової та науково-педагогічної діяльності переміщених ВНЗ Затвердити Державну цільову програму фінансування будівництва та відновлення матеріально-технічної бази переміщених ВНЗ, зруйнованої внаслідок проведення антитерористичної операції
Закупівля товарів, робіт та послуг	[7, ч. 1, ст. 2]	Встановити, що обмеження вартості товару (роботи, послуги) не застосовується на товари (роботи, послуги), закупівля яких здійснюється за рахунок коштів спеціального фонду переміщеного ВНЗ
Сплата податків, мита	[9, ст. 277, 280, 282]	Звільнити від оподаткування ввезним митом наукового, лабораторного і дослідницького обладнання, наукової літератури, що ввозяться переміщеними ВНЗ виключно для провадження освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності
	[9, ст. 282]	Встановити податкову пільгу на сплату земельного податку переміщеними ВНЗ
Забезпечення житлом	[6, ст. 1]	Затвердити Державну цільову програму з будівництва житла для педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників та гуртожитків для здобувачів вищої освіти переміщених ВНЗ

нування ВНЗ (система управління ВНЗ; достатність та стан аудиторного фонду; зміст освітніх програм; якісний та кількісний склад науково-педагогічного персона-

лу; організація навчального процесу, технології, матеріально-технічне, бібліотечне забезпечення навчального процесу; виховна робота; загальна сума коштів, які витрача-

ються ВНЗ тощо) безпосередньо пов'язані та залежні від того контингенту студентів, що навчається в конкретному ВНЗ. Так, наприклад, розрахунок кількісного і якісного складу науково-педагогічних працівників ВНЗ здійснюється із розрахунку на одного студента; кількісні та якісні показники кадрового, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення навчального процесу при видачі ліцензії на освітню діяльність оцінюються також залежно від спроможності ВНЗ здійснювати якісний освітній процес для конкретної кількості студентів [16]. Для переміщених ВНЗ, які вимушені надавати послуги в умовах недостатнього матеріально-технічного забезпечення навчального процесу з урахуванням загального скрутного положення ВНЗ, показник кількісного складу студентів стає основним для оцінювання ефективності його функціонування.

З метою ілюстрації можливого позитивного впливу запропонованих заходів на діяльність переміщених ВНЗ за умови їх практичного втілення як базу дослідження було обрано ДВНЗ «Донецький національний університет» (далі – ДВНЗ «ДонНТУ»). Відповідно до нака-

зу МОН України № 1129 від 03.10.2014 р. навчальний процес у виші було відновлено в м. Красноармійськ (сьогодні – м. Покровськ) починаючи з 03.11.2014 р. Одночасно із запуском освітнього процесу необхідно було відновити організаційну структуру університету, яка внаслідок переміщення зазнала суттєвих змін. Сьогодні ДВНЗ «ДонНТУ» складається з 5 факультетів, 1 інституту та 2 технікумів. Станом на 31.12. 016 р. навчальний процес забезпечують 227 викладачів, з яких: 170 штатних, 46 за зовнішнім сумісництвом та на умовах погодинної оплати, 11 працівників адміністративно-управлінського персоналу, за умовами праці віднесених до науково-педагогічних працівників. Ведеться активна робота щодо відновлення матеріально-технічної бази та розвитку міжнародного наукового та освітнього співробітництва. Завдяки докладним зусиллям ДВНЗ «ДонНТУ» зберігає високі місця в українських та міжнародних рейтингах університетів. У рейтингах вишів України Топ-200 та Топ-50 ДВНЗ «ДонНТУ» протягом останніх двох років продемонстрував найкращі показники серед усіх переміщених ВНЗ.

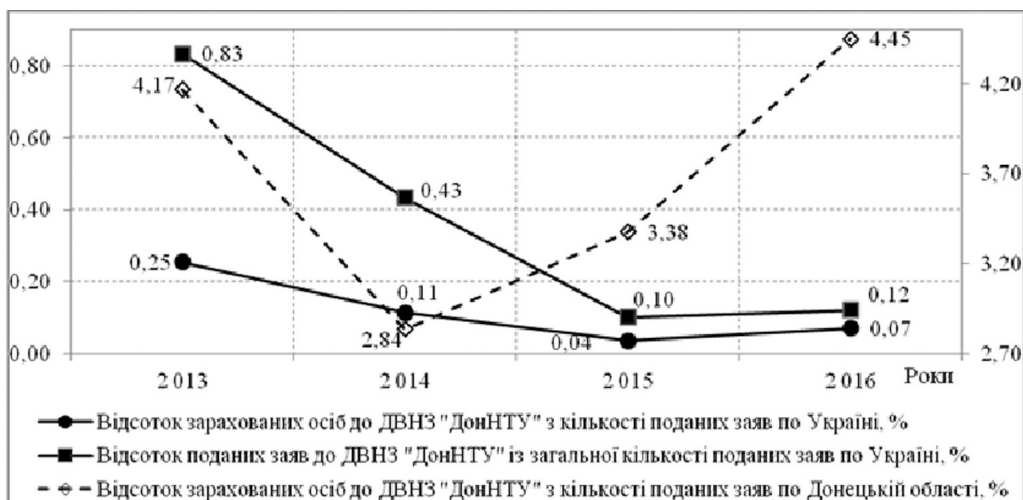

Рис. 1. Показники результативності вступних кампаній ДВНЗ «ДонНТУ» протягом 2013–2016 рр.

Результативність вступних кампаній ДВНЗ «ДонНТУ» протягом 2013–2016 рр. наведено на рис. 1.

Можна констатувати різке скорочення у 2014 р. значень усіх обраних для аналізу показників порівняно з відносно стабільним 2013 р., що пов'язано з відсутністю законодавчого механізму переміщення навчальних закладів та процедур регулювання продовження освітнього процесу під час проведення антитерористичної операції. Поступове зростання показників результативності вступних кампаній 2015–2016 рр. свідчить про поступову стабілізацію ситуації, чого було досягнуто завдяки прийняттю на державному рівні низки нормативно-правових актів, спрямованих на регламентацію діяльності переміщених ВНЗ [6], та тих, що запроваджують право пільгового вступу до переміщених ВНЗ [10;11].

Аналіз динаміки кількості зарахованих осіб до ДВНЗ «ДонНТУ» у загальній кількості заяв, поданих абітурієнтами до університету протягом 2013–2016 рр., наведено на рис. 2.

кості заяв, поданих абітурієнтами до університету протягом 2013–2016 рр., надає можливість зазначити, що самий низький відсоток зарахованих осіб до ДВНЗ «ДонНТУ» у загальній кількості заяв, поданих до університету, спостерігався у 2014 р. та складав 26,45 %, що на 4,13 % менше, ніж у 2013 р. Унаслідок прихильності абітурієнтів, які проживають на тимчасово непідконтрольній території або в «сірій» зоні, до ДВНЗ «ДонНТУ» відсоток зарахованих осіб до ДВНЗ «ДонНТУ» у загальній кількості заяв, поданих до університету протягом 2015 р., порівняно з попереднім роком зріс на 9,34 пункти та склав 35,79 %. У 2016 р. цей показник зріс ще на 22,84 пункти порівняно з попереднім роком і склав 58,63 %. Динаміку інтенсивності зарахування студентів до ДВНЗ «ДонНТУ» у загальній кількості заяв, поданих абітурієнтами до університету протягом 2013–2016 рр., наведено на рис. 2.

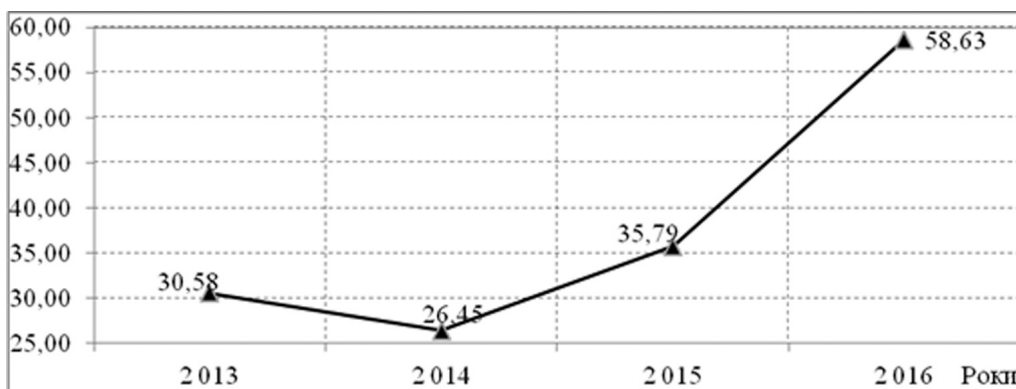

Рис. 2. Відсоток зарахованих осіб до ДВНЗ «ДонНТУ» у загальній кількості заяв, поданих до університету протягом 2013–2016 рр., %

Таблиця 2

Зацікавленість випускників загальноосвітніх шкіл України у вступі до ДВНЗ «ДонНТУ» протягом 2013–2016 рр.

Рік	Кількість абітурієнтів, що склали ЗНО в Україні, осіб	Кількість поданих заяв до ДВНЗ «ДонНТУ», осіб	Відсоток осіб, що подали заяви до ДВНЗ «ДонНТУ», у загальній кількості осіб, що склали ЗНО в Україні, %
2013	278980	18297	6,56
2014	322125	9203	2,86
2015	299108	1953	0,65
2016	253115	2202	0,87

Постійний розвиток ДВНЗ «ДонНТУ», збільшення матеріально-технічної бази через законодавче урегулювання діяльності тимчасово переміщених ВНЗ підвищує прихильність випускників шкіл регіону та країни у вступі до ДВНЗ «ДонНТУ» (табл. 2).

З аналізу даних щодо загальної кількості абітурієнтів, які склали ЗНО в Україні, та кількості заяв абітурієнтів, поданих до ДВНЗ «ДонНТУ» протягом 2013–2016 рр., спостерігається така тенденція: відсоток осіб, що подали заяви до ДВНЗ «ДонНТУ», у загальній кількості осіб, що склали ЗНО в Україні в 2014 р., склав 2,86 %, що на 3,7 пункти менше, ніж у 2013 р. Відсоток осіб, що подали заяви до ДВНЗ «ДонНТУ», у загальній кількості осіб, що склали ЗНО в Україні, у 2015 р. знизився на 2,21 пункту відносно 2014 р., а в 2016 р. – підвищився на 0,22 пункту відносно 2015 р.

Динаміка кількості абітурієнтів, що подали заяви до ДВНЗ «ДонНТУ», у загальній кількості осіб, що склали ЗНО, надає можливість спрогнозувати потенційний рівень поданих заяв до ДВНЗ «ДонНТУ» у загальній кількості осіб, що склали ЗНО в Україні у 2017 р. Загальна кількість абітурієнтів, що мають скласти ЗНО в Україні в 2017 р., склала 240881 осіб. Потенційний рівень поданих заяв до ДВНЗ «ДонНТУ» було розраховано шляхом співвіднесення показника загальної кількості абітурієнтів, що склали ЗНО в Україні в 2017 р., та рівня зацікавленості випускників загальноосвітніх шкіл України у вступі до ДВНЗ «ДонНТУ» протягом 2013–2016 рр. (табл. 2). За результатами розрахунку було отримано чотири варіанти прогнозованої

кількості заяв, поданих до ДВНЗ «ДонНТУ». Можливе число зарахованих студентів до ДВНЗ «ДонНТУ» у 2017 р. було визначено шляхом співвіднесення показника прогнозованої кількості заяв, поданих до ДВНЗ «ДонНТУ», та відсотка зарахованих осіб до вишу в загальній кількості заяв, поданих до нього протягом 2013–2016 рр. (рис. 2), який було проранжовано за розміром. За результатами розрахунку було отримано чотири прогнозовані варіанти розвитку подій у 2017 р. – найкращий (58,63 %), середній (35,79 %), реальний (30,58 %) та найгірший (26,45 %) (табл. 3).

Найкращим, на нашу думку, слід вважати сценарій розвитку подій, коли інтенсивність подання заяв абітурієнтами досягне того рівня, який спостерігався до моменту переміщення вишу, тобто у стабільному 2013 р., коли показник зацікавленості випускників загальноосвітніх шкіл України у вступі до ДВНЗ «ДонНТУ» був найвищим і дорівнював 6,56 %.

Найгіршим сценарієм розвитку подій будемо вважати рівень показника, який спостерігався у 2014 р., що було пов'язано із загостренням ситуації на сході та необхідністю переміщення ВНЗ на підконтрольні території. У цей період МОН було прийнято лише декілька нормативних актів, які регулювали виключно процедуру закінчення поточного навчального року та складання екзаменаційної сесії шляхом надання права зарахування студентів із зони проведення антитерористичної операції вільними слухачами до інших ВНЗ [3;17]. Нормативно-правова база щодо регулювання механізму переміщення ВНЗ на під-

Таблиця 3

Прогнозні сценарії подання заяв та зарахування студентів до ДВНЗ «ДонНТУ» на 2017–2018 н. р.

Сценарій	Прогнозована кількість заяв, поданих до ДВНЗ «ДонНТУ», од.		Можлива кількість зарахованих студентів, осіб	
	розрахунок	результат	розрахунок	результат
Найкращий	(240881*6,56)/100	15802	(15802*58,63)/100	9265
Середній	(240881*2,86)/100	6889	(6889*35,79)/100	2466
Реальний	(240881*0,87)/100	2096	(2096*30,58)/100	641
Найгірший	(240881*0,65)/100	1566	(1566*26,45)/100	414

контрольну територію та організації освітнього процесу в цих умовах була повністю відсутньою, що й спричинило різке скорочення зацікавленості абітурієнтів.

Середнім беремо рівень показника, який спостерігався у 2015 р. і дорівнював 2,86 %. В цей період було прийнято деякі нормативно-правові акти, метою яких було врегулювання діяльності переміщених ВНЗ. Найголовнішими кроками цього періоду є затвердження переліку переміщених ВНЗ та створення Ради ректорів переміщених ВНЗ. Проблемою цього періоду була відсутність законодавчого регулювання діяльності переміщених ВНЗ, не було врегульовано процес ліцензування й акредитації, не розв'язано питання матеріально-технічного забезпечення.

За реальний прийнято сценарій розвитку подій, який спостерігався у 2016 р., коли поступово зростала зацікавленість випускників загальноосвітніх шкіл України у вступі до ДВНЗ «ДонНТУ», підвищувалася питома вага поданих абітурієнтами заяв до вишу із загальної кількості поданих заяв по Україні та зарахованих осіб до ДВНЗ «ДонНТУ» із кількості поданих абітурієнтами заяв по Донецькій області.

Прогнозована кількість зарахованих студентів була розрахована аналогічним шляхом, де за базовий рівень зарахування студентів за кожним сценарієм було обрано відповідний рівень цього показника з чотирьох фактичних його рівнів, які спостерігалися протягом 2013–2016 рр. У ре-

зультаті отримано чотири сценарії, відповідно до яких у 2017 р. ДВНЗ «ДонНТУ» зможе прийняти на перший курс від 414 до 9265 осіб. Фактичний рівень отримання заяв від абітурієнтів та результативність остаточного зарахування студентів на навчання до ДВНЗ «ДонНТУ», як і до всіх інших переміщених ВНЗ, буде залежати від прийняття на законодавчому рівні нормативних документів, які б розв'язали наявні проблеми цих вишів.

Висновки. Переміщення ВНЗ на нову територію є дуже складним процесом, що пов'язаний із великою кількістю проблемних ситуацій. У роботі висвітлено основні проблеми, з якими щоденно стикаються переміщені ВНЗ, та запропоновано можливі напрями їх розв'язання на законодавчому рівні. На прикладі ДВНЗ «ДонНТУ» проілюстровано ймовірні сценарії протікання вступної кампанії 2017 р. залежно від того, чи будуть запровадженими подальші зміни в законодавчому регулюванні діяльності переміщених ВНЗ, чи виші залишаться сам на сам із своїми проблемами. Оперативність розв'язання на законодавчому рівні проблемних моментів дозволить стабілізувати діяльність переміщених ВНЗ, підвищити ефективність їх функціонування та престиж вищої освіти країни в цілому. Подальші дослідження мають бути спрямованими на адаптацію всіх діючих підзаконних актів, що регламентують сферу вищої освіти, до специфічних умов функціонування переміщених ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Александрова Г. М.** Проблемні питання фінансового забезпечення діяльності переміщених державних вищих навчальних закладів / Г. М. Александрова, С. В. Крукович // Фінансово-кредитні відносини макро- та мікрорівня: трансформація в епоху глобалізації: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Кривий Ріг, 25 трав. 2016 р.). – Кривий Ріг: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2016. – С. 163–165.

2. **Гришин Е. О.** Психолого-педагогічні особливості адаптації молоді тимчасово окупованих територій / Е. О. Гришин, А. В. Вихрущ // Правова система України в умовах європейської інтеграції: по-

REFERENCES

1. **Aleksandrova G. M.** Problematic issues of financial support for the activities of transferred state higher educational institutions / G. M. Aleksandrova, S. V. Kruckovich // Financial-credit relations of macro- and micro-level: transformation in the era of globalization: materials of the All-Ukrainian scientific and practical Internet conference (KryvyRih, May 25, 2016). –KrivoyRog: DonNUET M. Tugan-Baranovsky, 2016. –P. 163-165.

2. **Grishin E. O.** Psychological and pedagogical features of adaptation of youth of temporarily occupied territories / E. O. Grishin, A. V. Whirlwind // The legal system of Ukraine in the conditions of European

гляд студентської молоді: зб. тез доп. XIII Всеукр. студ. конф. (м. Тернопіль, 8 квіт. 2016 р.). – Тернопіль: Вектор, 2016. – С. 190–192.

3. Деякі питання організації 2014/15 навчального року в навчальних закладах, що розташовані у Донецькій і Луганській областях: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 785-р від 27.08.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/785-2014-%D1%80>.

4. **Додонов Р. О.** Переміщені вищі навчальні заклади – новий феномен в українській освіті / Р. О. Додонов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1524/1244>.

5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права на здобуття освіти осіб, місцем проживання яких є територія проведення антитерористичної операції» № 1114-VIII від 19.04.2016 р. // Офіційний вісник України. – 2016. – № 40. – Ст. 1520. – С. 7.

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ), які були переміщені з тимчасово окупованої території та з населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження» № 1731-19 від 03.11.2016 р. // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 51. – Ст. 840.

7. Закон України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII від 25.12.2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 9. – Ст. 89.

8. Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» № 1669-VI I від 02.09.2014 р. // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 44. – Ст. 2040.

9. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. // Відомості Верховної Ради. – 2012. – № 44–45, 46–47, 48. – Ст. 552.

10. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2015 році» № 1172 від 15.10.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 91. – Ст. 2616. – С. 456.

11. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році» № 1085 від 15.10.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. – № 89. – Ст. 3009. – С. 286.

12. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – Ст. 112.

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства» № 595 від 7.11.2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 91. – Ст. 2608. – С. 76.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження нормативів чисельності студен-

integration: the view of student youth: A Collection of Abstracts of the XIII All-Ukrainian Student Conferences (Ternopil, April 8, 2016). – Ternopil: Vector, 2016. – P. 190–192.

3. Some issues of the organization of the 2014/15 academic year in educational institutions located in the Donetsk and Lugansk regions: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 785-r dated 27.08.2014 [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/785-2014-%D1%80>.

4. **Dodonov R. O.** Moved higher educational institutions – a new phenomenon in ukrainian education / R. O. Dodonov [Electronic resource]. – Access mode: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1524/1244>.

5. The Law of Ukraine «On amendments to some laws of Ukraine concerning the provision of the right to educate individuals whose place of residence is the territory of the anti-terrorist operation» № 1114-VIII of 19. 04. 2016 // Official Bulletin of Ukraine. – 2016. – №40. – Art. 1520. – P. 7.

6. The Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Activities of Higher Educational Institutions (Scientific Establishments) Moved From Temporarily Occupied Territories and from Locations in the Territory of Which the State Administrations Temporarily Do not Exercise Their Authorities» №1731-19 of 03.11.2016 // Bulletin of the VerkhovnaRada. – 2016. – № 51. – Art. 840.

7. The Law of Ukraine «On Public Procurement» № 922-VIII of 12. 25. 2015 // Bulletin of the Verkhovna Rada. – 2016. – № 9. – Art. 89.

8. The Law of Ukraine «On interim measures for the period of the anti-terrorist operation» № 1669-VII of 02.09.2014 // Vestomosti of the VerkhovnaRada. – 2014. – № 44. – Art. 2040.

9. Customs Code of Ukraine № 4495-VI of 13.03.2012 // Bulletin of the Verkhovna Rada. – 2012. – № 44–45, 46–47, 48. – Art. 552.

10. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «On approval of the conditions for admission to education for higher educational institutions of Ukraine in 2015» № 1172 of 15.10.2014 // Official Bulletin of Ukraine. – 2014. – № 91. – Art. 2616. – P. 456.

11. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «On approval of the conditions for admission to education for higher educational institutions of Ukraine in 2016» № 1085 of 15.10.2015 // Official Bulletin of Ukraine. – 2015. – № 89. – Art. 3009. – P. 286.

12. Tax Code of Ukraine № 2755-VI of 02.12.2010 // Bulletin of the VerkhovnaRada. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – Art. 112.

13. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of financing of budget institutions, implementation of social payments to the population and provision of financial support to individual enterprises and organizations of Donetsk and Luhansk oblasts, as well as other payments from accounts opened in treasury bodies» № 595 of 7.11.2014 //

тів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та ВНЗ післядипломної освіти державної форми власності» № 1134 від 17.08.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1134-2002-%D0%BF>.

15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» № 228 від 28.02.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.

16. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 1187 від 30.12.2015 р. // Офіційний вісник України. – 2016. – № 7. – Ст. 345. – С. 23.

17. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах» № 1210-р від 05.12.2014 р.

Official bulletin of Ukraine. – 2014. – № 91. – Art. 2608. – P. 76.

14. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the standards for the number of students (cadets), postgraduate students (adjuncts), doctoral students, candidates of the candidate of sciences, students, interns, clinical residents for one full-time post of scientific and pedagogical worker in higher educational institutions iii and IV level of accreditation and higher education institutions of postgraduate education of state ownership» № 1134 of 17.08.2002 [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1134-2002-%D0%BF>.

15. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the procedure for preparation, review, approval and main requirements for the implementation of budgetary bills» № 228 of 28.02.2002 [Electronic Resource]. – Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.

16. On approval of Licensing conditions for conducting educational activities of educational institutions: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 1187 of 30.12.2015 // Official Bulletin of Ukraine. – 2016. – № 7. – Art. 345. – P. 23.

17. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues in the organization of the educational process in higher educational institutions» № 1210-p of 5.12.2014.